

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 1. jula 2014. god.
Br.ref.:AGJ671/14

PRESUDA

u

slučaju br. KO103/14

Podnosilac

Predsednica Republike Kosovo

**U vezi sa ocenom kompatibilnosti člana 84.14. [Nadležnosti
Predsednika] sa članom 95. [Izbor Vlade] Ustava Republike Kosovo**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija, i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela predsednica Republike Kosovo, Njena Ekselencija, Atifete Jahjaga (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Predmetna stvar

2. Podnesak sadrži zahtev za ocenu kompatibilnosti člana 84.14. [Nadležnosti Predsednika] sa članom 95. [Izbor Vlade] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
3. Predmetna stvar su sledeća pitanja koja su upućena Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) od strane podnosioca zahteva:
 - a. *Definicija termina "pobedio", koji se koristi u skladu sa članom 95, stav 1, Ustava?*
 - i. *Na osnovu čega je stranka ili koalicija koja je "osvojila" izbore određena prema ovom ustavnom odredbom, ko čini ovu odluku i na osnovu čega?*
 - ii. *Da li je ustavna osobina da ili stranka ili koalicija koja je "osvojila" većinu u Skupštini na osnovu člana 95. stav 1. Ustava odmeren njihovim aktima pre ili posle izbornog dana? Da li se mogu odmeriti prema njihovim aktima pre sertifikovanja rezultata izbora, ili posle izbornog dana? Ako je da, onda kako?*
 - iii. *Može li ustavni atribut stranke ili koalicije koja je "osvojila" većinu u Skupštini na osnovu člana 95. stav 1. Ustava može menjati nakon izbora i, ako jeste, kako?*
 - iv. *Koje su ustavne prerogative stranka ili koalicija koja je "osvojila" većinu u Skupštini na osnovu člana 95, stav 1, Ustava?*
 - b. *Definišite frazu "neophodne za kreiranje Vlade", koja se koristi u skladu sa članom 95, stav 1, Ustava?*
 - c. *Razjasniti frazu "prema istom postupku", koji se koristi u članu 95, stav 4, Ustava?*
 - i. *Da li to znači da bi trebalo da bude predložen kandidat u konsultaciji sa istom strankom ili koalicijom, kao prvi put (član 95, stav 1, Ustava) ili mogu to biti predložen kandidat u konsultaciji sa drugim strankama ili koalicijama?*
 - ii. *Može li kandidat predložen za drugi put biti lice koje nije član partije sa kojima konsultacije su napravljene u skladu sa članom 95, stav 1 i 5, Ustava?*
 - iii. *Može li kandidat predložen iz člana 95, stav 4, Ustava biti osoba koja ne pripada nijednoj stranci?*
 - d. *Definišite frazu "većinu u Skupštini", upotrebljenu na osnovu člana 84. stav 14., Ustava?*

- i. *Da li ova fraza znači stranka ili koalicija koja ima 51 % većine u Skupštini, ili stranka ili koalicija koja ima najveći broj članova Skupštine?*
- ii. *Ako je odgovor na prethodno pitanje je da stranka ili koalicija sa većinom članova u Skupštine čini "većinu u Skupštini" na osnovu člana 84. stav 14., ako postoji partija i koalicija koje obe imaju takvu većinu, koja ima prednost?*
- iii. *Da li fraza "većina u Skupštini" se razlikuju na bilo koji način sa frazom "Skupštinska većina" ? [Naglasak dodat]?*
- iv. *Šta je predsedniku neophodno da potvrdi dali stranka ili koalicija drži većinu u Skupštini?*
- e. *Konačno i najvažnije, navedite redosled prvenstva između člana 84. stav 14. i člana 95. Ustava koje se odnose na nadležnosti predsednika da da mandat kandidatu za premijera posle izbora ?*

Pravni osnov

- 4. Zahtev je zasnovan na članovima 84.9 i 113, stavovi 3.1 i 3.5, Ustava Republike Kosovo i na pravilu 56.1 Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Sudom

- 5. Dana 19. juna 2014. god. podnosilac je podnela zahtev Sudu.
- 6. Dana 20. juna 2014. god. shodno pravilu 33. Poslovnika o radu, predsednik Ustavnog suda je odlukom br. GJR. KO103/14 imenovao sudiju Snezhana Botusharova za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednik Ustavnog suda je odlukom br. KSH. KO103/14, imenovao Veće za razmatranje sastavljeno od sudija Robert Carolan (Predsedavajući), Ivan Čukalović i Arta Rama-Hajrizi.
- 7. Dana 20. juna 2014. god. Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva.
- 8. Istog dana Sud je prosledio kopiju zahteva „tehničkoj“ Vladi Republike Kosovo (u daljem tekstu: tehnička Vlada) i Generalnom sekretaru Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Generalni sekretar Skupštine). Od ovog poslednjeg je traženo da podnese Sudu kopiju *Travaux Preparatoires* (pripremnih radova) Ustava u odnosu na član 84.14 i član 95. Ustava.
- 9. Istog dana, Generalni sekretar Skupštine je odgovorio Sudu navodeći da nemaju *Travaux Preparatoires* Ustava u odnosu na član 84.14 i član 95. Ustava.
- 10. Dana 23. juna 2014. god. Sud je tražio od Centralne izborne komisije (u daljem tekstu: CIK) da dostavi sledeća dokumenta i informacije:

- a. Odluke CIK za certifikovanje političkih stranaka, NVO, nezavisnih kandidata i koalicija od prvih parlamentarnih izbora posle rata na Kosovu sve do danas;
 - b. Certifikovanje izbornih rezultata od prvih parlamentarnih izbora posle rata na Kosovo sve do danas; i
 - c. Da li se izborni rezultati, od prvih parlamentarnih izbora posle rata na Kosovo sve do danas, dostavljaju predsednici Republike Kosovo?
11. Dana 24. juna 2014. god. CIK je odgovorio Sudu tako što je dostavio zatraženu dokumentaciju i informacije.
 12. Dana 26. juna 2014. god., sudija Kadri Kryeziu napismeno je obavestio Sud o svom izuzeću sa većanja tokom perioda juni-juli 2014. god., sve dok Sud ne odlučuje u vezi sa određenim navodima protiv njega.
 13. Dana 30. juna 2014. god., Sud je većao i glasao o slučaju.

Prihvatljivost zahteva

14. Kako bi Sud odlučio o zahtevu podnosioca, prvo treba da razmotri da li su ispunjeni kriterijumi za prihvatljivost, predviđeni Ustavom i dalje naznačeni u Zakonu o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i Poslovniku o radu.
15. U tom pogledu, Sud se poziva na član 113.1. Ustava, koji predviđa da "*Ustavni sud odlučuje samo o slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način*".
16. Podnosilac zahteva tvrdi:

“
[...] Član 84, stav 9 Ustava daje Predsedniku ovlašćenja da uputi pitanja Ustavnom sudu. Ovlašćenja data Predsedniku pod pomenutom ustavnom odredbom je opšta u svom polju i nije predmet bilo kakve rezerve, uključujući, ali ne ograničavajući se na konkretne slučajeve nabrojanih u članu 113. Ustava. Shodno tome, može se zaključiti da Predsednik Kosova može da uputi pitanja Ustavnom sudu, pod uslovom da takva pitanja spadaju u nadležnost Ustavnog suda, odnosno oni se odnose na tumačenje Ustava ili razmatranja usklađenosti zakona i drugih akata sa Ustavom, kao što je predviđeno u skladu sa članom 112. Ustava.

Iako nadležnost Ustavnog suda je posebno regulisano članom 113, spoljne granice nadležnosti Ustavnog suda su opisane članom 112 Ustava, koji predviđa da "Ustavni sud je konačna vlast za tumačenje Ustava i u saglasnosti zakona sa Ustavom, "[Naglasak dodat). Mandat dat Ustavnom sudu da bude konačna vlast za tumačenje Ustava, je utemeljen na osnovu člana 112. Ustava, gde nosi odgovornost Ustavnog suda, ne samo da bi se obezbedilo poštovanje zakona i drugih akata sa Ustavom, ali i da garantuje doslednu primenu ustavnih odredbi i izbegne bilo kakav sukob između ovih

odredbi. Zbog važnosti mandata Ustavnog suda da obezbedi konzistentnost ustavnih odredbi jedni sa drugima, Ustavni sud je dužan da obavlja ovu funkciju kad god im se pitanje kompatibilnosti ustavnih odredbi postavi od strane državnih organa kojima je dat mandat da sprovede određene ustavne odredbe. Zaista, svrha člana 84. stav 9. Ustava je upravo da omogućí predsedniku da uputi pitanje o kompatibilnosti i konzistentnosti ustavnih odredbi u toku vršenja svojih dobijenih ustavnih nadležnosti i dužnosti. Ovom argumentu u prilog govori i činjenica da je, slično pravo dato Vladi Kosova u člana 93, stav 10, Ustava. To dokazuje da je namera ovih navedenih ustavnih odredbi da ojačaju institucije, čije nadležnosti proizilaze iz i ubačene u Ustav, sa ovlašćenjima da postavljaju pitanja Ustavnom sudu sa ciljem da obezbedi da je ostvarivanje njihovih funkcija u potpunosti sa pismom i duhom Ustava.

U svetlu gore navedenom, jasno je da zahtev podnet Ustavnom sudu od strane Predsednika Kosova, na osnovu člana 84. stav 9. Ustava o proceni usklađenosti ustavnih odredbi koje se odnose na ostvarivanje njenog mandata je prihvatljiv. Zahtev ovakve prirode trebalo bi da se smatra prihvatljivim iz sledećih razloga: (i) Predsednik Kosova ima mandat da postavlja takva pitanja na osnovu člana 84. stav 9. Ustava; (ii) priroda pitanja je isključivo ustavna, koje se odnose na ustavne nadležnosti predsednika; (iii) pitanja imaju za cilj da obezbede doslednu primenu ustavom datu nadležnost predsednika. U odnosu na prethodno, treba napomenuti da je Ustavni sud, u predmetu br KO 98/11, kada je pregledavao prihvatljivost zahteva od strane Vlade Kosova na osnovu člana 93. stav 10. -što je identične prirode kao i član 84. stav 9. Ustava - odlučio da "[ako] su pitanja ustavna pitanja onda Vlada će biti ovlašćena strana i upućeni zahtev prihvatljiv," Ovo dokazuje da Ustavni sud je prepoznao značaj i aktivne uloge ovlašćene strane da postavljaju pitanja ustavne prirode koji omogućavaju Ustavnom sudu da vrši svoj mandat i tumači Ustav u cilju obezbeđivanja svoje doslednosti. U svetlu ovoga, i samo zbog tog razloga, ovaj zahtev treba proglasiti prihvatljivim.

Bez predrasuda o pomenutoj analizi, treba napomenuti da je punomoćje predsednika da podnese ovaj zahtev takode indirektno proističe iz člana 113, stav 3, tačke 1 i 5, Ustava. Kao što je evidentno, tačka 1 člana 113, stav 3, Ustava govori o sukobu između ustavnih nadležnosti Skupštine, predsednika i Vlade. Iako tekst ove ustavne odredbe je ograničen na spoljnim sukobima u ostvarivanju nadležnosti pomenutih institucija, zaštićena vrednost koja nastoji da bude je dosledna primena Ustava, koje takođe mogu biti potkopane kada postoji unutrašnji sukob u obavljanju ustavnih nadležnosti ovih institucija. Pošto se ovaj zahtev odnosi na ostvarivanje nadležnosti predsednika da da mandat kandidatu za premijera posle izbora, jasno je da takvo pitanje spada i unutar vrednosti koje se traži da bude zaštićene članom 113, stav 3, Ustava. Shodno tome, i iz samo tog razloga ovaj zahtev treba proglasiti prihvatljivom.

Pored gore navedenog, zahtev bi trebalo da bude prihvatljiv pod tačkom 5 člana 113, stav 3, Ustava kako pitanje nastoji da spreči kršenje Ustava u procesu kojim se uređuje formiranje demokratskih izabranih institucija,

kao što su Skupština i Vlada. Navedene zakonske odredbe ovlašćuju predsednika da postavlja pitanja o tome da li ima povrede Ustava tokom izbora Skupštine. Vrednost koja je zaštićena ustavnim odredbama je ustavna usklađenost u najvažnijem procesu za svako demokratsko društvo, izbor njegovih reprezentativnih institucija. Uzimajući u obzir ulogu Predsednika kao garant ustavnog funkcionisanja institucija, utvrđenih u skladu sa članom 82 Ustava, to je obaveza predsednika da obezbedi da takva kršenja se ne samo upute kada se pojave, ali i spreče kada god je to moguće. U tom smislu, naj mudriji način da se nastavi kada se suoče direktno nespojive dve ustavne odredbe kada se ostvaruju ustavom dati autoritet je da potražite uputstva u Ustavnom sudu u skladu sa članom 84. stav 9. Ustava. Na osnovu navedenog, ovaj zahtev treba smatrati prihvatljivim samo iz tog razloga.
...

17. Sledstveno, podnosilac zahteva argumentuje da su, u ovom konkretnom slučaju, ispunjeni kriteri specifikovani pod članom 84.9 i članom 113.3.1 i 113.3.5 Ustava.
18. Član 84.9 Ustava glasi kao sledeće:

“Član 84 [Nadležnosti Predsednika]

Predsednik Republike Kosovo ...

(9) može pokrenuti određena pitanja pred Ustavnim sudom”

19. Stoga, u skladu sa članom 84.9 Ustava, predsednik Republike Kosovo je ovlašćena da pokrene ustavna pitanja Sudu.
20. Prema tome, Sud treba da oceni da li su pokrenuta pitanja „ustavna pitanja“ shodno članu 84.9 Ustava.
21. Za odgovarajuće razmatranje ovog pitanja potreban je rezime činjenične pozadine slučaja koji je prouzrokovao pitanja koja su pokrenuta pred Sudom.

Pregled činjenica vezanih sa pokrenutim pitanjima

22. Dana 7. maja 2014. god. Skupština Republike Kosovo na svoju vanrednu plenarnu sednicu odlučila je za raspuštanje četvrtog zakonodavstva Skupštine Republike Kosovo.
23. Dana 8. maja 2014. god. predsednica Republike Kosovo je dekretirala prevremene izbore za 8. juni 2014. god.
24. Dana 8. juna 2014. god. su održani izbori u Republici Kosovo.
25. Dana 27. juna 2014. god. CIK je objavio izborne rezultate.

Zaključci o prihvatljivosti

26. Nije dužnost Suda da oceni činjenice konkretnog slučaja, ali gorenavedene činjenice, izgleda da su pokrenula ustavna pitanja, u odnosu na dve ustavne odredbe, to jest član 84.14. i član 95. Ustava.
27. Sledstveno, na osnovu člana 84.9 Ustava, Sud nalazi da su pitanja dostavljena od strane podnosioca zahteva ustavne prirode. Ona imaju za cilj da obezbede doslednu primenu Ustavom mandatiranih nadležnosti predsednika Republike, shodno slovu i duhu Ustava.
28. Uzimajući u obzir ova razmatranja, Sud smatra da ne postoji osnov da se zahtev, kojim su pokrenuta važna ustavna pitanja, proglasi neprihvatljivim niti za upuštanje u dodatne osnove prihvatljivosti dostavljenih od strane podnosioca zahteva.

Komparativna analiza

29. Pre nego što se upuštamo u analize ustavnih pitanja, Sud će sprovesti komparativno istraživanje relevantnih ustavnih odredaba Ustavnog Okvira za Privremenu Samoupravu na Kosovu (u daljem tekstu: Ustavni Okvir) kao i broja susednih i drugih zemalja.

Ustavni Okvir za Privremenu Samoupravu na Kosovo

30. Ustavni Okvir, u članu 9.1.26 i članu 9.2.4 predviđa:

Poglavlje 9 – Privremene institucije samouprave

Član 1: Skupština Dužnosti Skupštine

9.1.26 Skupština ima sledeće nadležnosti:

(d) Prihvatanje ili odbijanje kandidata za predsednika Vlade zajedno sa listom ministara u Vladi koju predloži kandidat za predsednika Vlade;

Član 2: Predsednik Kosova

9.2.4 Predsednik Kosova vrši sledeće dužnosti u skladu sa Ustavnim Okvirom i primenjivim zakonom:

(b) Nakon konsultovanja sa strankama zastupljenim u Skupštini, predlaže Skupštini predsednika Vlade;

Albanija

31. Ustav Albanije u članu 96 predviđa:

1. *Predsednik Republike, u početku legislature, kao i kada je mesto premijera upražnjeno, imenuje Premijera na predlog stranke ili koalicije stranaka, koja ima većinu mesta u Skupštini.*
2. *Ukoliko imenovani premijer nije odobren od strane Skupštine, predsednik imenuje novog premijera u roku od 10 dana.*
3. *Ukoliko i novoimenovani premijer ne bude odbren od strane Skupštine, Skupština bira drugog premijera u roku od 10 dana. U ovom slučaju, predsednik imenuje novog premijera.*
4. *Ukoliko Skupština ne uspe da bira novog premijera, predsednik Republike raspušta Skupštinu.*

Bugarska

32. Ustav Republike Bugarske u članu 99. predviđa sledeće:

1. *Nakon konsultacija sa parlamentarnim grupama, predsednik imenuje nominiranog kandidata za mandatara od strane partije koja ima najveći broj mesta u Narodnoj Skupštini za formiranje Vlade.*
2. *Ukoliko mandatar za premijera ne uspe da formira Vladu u roku od sedam dana, ovu dužnost predsednik poveriće mandataru za premijera nominiranog od strane druge najveće parlamentarne grupe.*
3. *Ukoliko novi mandatar za premijera takođe ne uspe da formira Vladu u roku predviđenim u prethodnom stavu, ovu dužnost predsednik poveriće kandidatu nominiranog od jedne od manjih parlamentarnih grupa.*
4. *Ukoliko se konsultacije dokažu uspešnim, predsednik će tražiti od Narodne Skupštini izbor mandataru za premijera.*
5. *Ukoliko se ne postigne dogovor za formiranje Vlade, predsednik će imenovati tehničku Vladu, raspustiti Narodnu Skupštinu i zakazati nove izbore u roku predviđenim u članu 64. stav 3. Akt predsednika za raspuštanje Narodne Skupštine takođe određuje i datum za nove izbore.*
6. *Postupak za formiranje Vlade utvrđen prethodnim paragrafima biće primenjen u slučajevima sa člana 111. stav 1.*
7. *U slučajevima iz paragrafa 5 i 6 predsednik neće raspustiti Narodnu Skupštinu tokom poslednjih tri meseca mandata. Ukoliko Skupština ne uspe da formira Vladu u predviđenom roku, predsednik će imenovati tehničku Vladu.*

Hrvatska

33. Ustav Hrvatske, u članovima 98., 110., 111. i 112. predviđa sledeće:

Član 98.

Predsednik Republike:

- raspisuje izbore za Hrvatski sabor i saziva ga na prvo zasjedanje,
- raspisuje referendum u skladu s Ustavom,
- povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi koja, na temelju raspodjele zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru i obavljenih konzultacija, uživa povjerenje većine svih zastupnika,
- daje pomilovanja,
- dodjeljuje odlikovanja i priznanja određena zakonom,
- obavlja druge dužnosti određene Ustavom.

Član 110.

Članove Vlade predlaže osoba kojoj je Predsednik Republike povjerio mandat za sastav Vlade.

- Odmah po sastavljanju Vlade, a najkasnije u roku od 30 dana od prihvatanja mandata, mandatar je dužan program Vlade i Vladu predstaviti Hrvatskom saboru i zatražiti glasovanje o povjerenju.
- Vlada stupa na dužnost kad joj povjerenje iskaže većina svih zastupnika u Hrvatskom saboru.
- Predsjednik i članovi Vlade polažu svečanu prisegu pred Hrvatskim saborom. Tekst prisega utvrđuje se zakonom.
- Na temelju odluke Hrvatskoga sabora o iskazivanju povjerenja Vladi Republike Hrvatske, rješenje o imenovanju predsjednika Vlade donosi Predsednik Republike uz supotpis predsjednika Hrvatskoga sabora, a rješenje o imenovanju članova Vlade donosi predsjednik Vlade uz supotpis predsjednika Hrvatskoga sabora.

Član 111.

Ako mandatar ne sastavi Vladu u roku od 30 dana od dana prihvatanja mandata, Predsednik Republike mu može produžiti mandat za najviše još 30 dana.

Ako ni u tom roku mandatar ne uspije sastaviti Vladu ili ako predložena Vlada ne dobije povjerenje Hrvatskoga sabora, Predsednik Republike povjerit će mandat za sastav Vlade drugoj osobi.

Član 112.

Ako Vlada ne bude sastavljena u skladu s člankom 110. i 111. Ustava, Predsednik Republike će imenovati privremenu nestranačku Vladu i istodobno raspisati prijevremene izbore za Hrvatski sabor.

Nemačka

34. Osnovni Zakon Republike Nemačke u članu 63. predviđa:

Član 63. [Izbor Federalnog Kancelara]

- 1. Federalni Kancelar imenuje se od strane Bundestaga bez rasprave o predlogu Federalnog Predsednika.*
- 2. Bira se osoba koja dobija glasove većine poslanika Bundestaga. Izabrana osoba imenuje se od strane Federalnog Predsednika.*
- 3. Ako nije izabrana osoba koju je predložio Federalni Predsednik, Bundestag može izabrati Federalnog kancelara u roku od četrnaest dana nakon glasanja sa glasovima više od polovine poslanika.*
- 4. Ukoliko Federalni Kancelar ne bude izabran u okviru ovog perioda, novi izbori će se održati bez odlaganja, u kojim se bira osoba koja dobije najveći broj glasova. Ako izabrana osoba dobija glasove većine poslanika Bundestaga, Federalni Predsednik mora da ga imenuje u roku od sedam dana nakon izbora. Ako izabrana osoba ne dobije takvu većinu onda u roku od sedam dana Federalni Predsednik imenuje ga ili raspušta Bundestag.*

Grčka

35. Ustav Grčke u članu 37. predviđa:

Član 37.

- 1. Predsednik Republike imenuje premijera i na njegovu preporuku imenuje i razrešava ostale članove kabineta i podsekretare.*
- 2. Lider stranke koja ima apsolutnu većinu mesta u Parlamentu imenuje se za premijera. Ako nijedna stranka nema apsolutnu većinu, predsednik Republike daje lideru stranke koja ima relativnu većinu eksploratorni mandat kako bi osigurao mogućnost formiranja Vlade koja ima poverenje Parlamenta.*
- 3. Ako ova mogućnost se ne osigura, predsednik Republike daje eksploratorni mandat lideru druge stranke po veličini u Parlamentu, i ako se to dokazuje neuspešnim, onda se daje lideru trećoj stranci po veličini u Parlamentu. Svaki eksploratorni mandat će ostati na snazi tri dana. Ako se svi eksploratorni mandati pokazuju neuspešnim, predsednik Republike poziva sve stranačke lidere, i ako se potvrđuje nemogućnost formiranja kabineta koji ima poverenje Parlamenta, on će potruditi da formira Kabinet u kojem sastavu su sve stranke u Parlamentu u cilju održanja parlamentarnih izbora. Ako to ne uspe, on će poveriti predsedniku Vrhovnog upravnog suda ili Vrhovnog građanskog i krivičnog suda ili Suda revizora da formira kabinet koji je što šire moguće prihvaćen da sprovedi izbore i raspušta Parlament.*

4. U slučajevima kada se mandat za formiranje Kabineta ili eksploratorni mandat daje u skladu sa gorenavedenim stavovima, ako stranka nema lidera ili glasogovornika, ili ako lider ili glasogovornik stranke nije izabran da bude u Parlamentu, predsednik Republike daje mandat licu koje predlaže parlamentarna grupa stranke. Predlog za određivanje mandata mora da se da u roku od tri dana od saopštenja predsednika Parlamenta ili njegovog zamenika upućena predsedniku Republike o broju mesta koji svaka stranka ima u Parlamentu; navedeno saopštenje mora da uputi pred nego što se da bilo koji mandat.

Makedonija

36. Ustav Republike Makedonije u članovima 84. i 90. propisuje:

Član 84.

Predsednik Republike Makedonije

- *Nominira mandatara za formiranje Vlade Republike Makedonije*

Član 90.

Predsednik Republike Makedonije je dužan da u roku od deset dana od dana konstituisanja Skupštine, poveri mandat za formiranje Vlade kandidatu iz stranci ili strankama koje ima/ju većinu u Skupštini.

U roku od 20 dana od dana poverenog mandata, mandatar dostavlja program Skupštini i predlaže sastav vlade.

Vladu bira Skupština na predlog mandataru i na osnovu programa većinom glasova od ukupnog broja poslanika

Portugal

37. Ustav Portugala u članu 187. predviđa:

Naslov IV – Vlada

Poglavlje II. Formiranje i odgovornosti

Član 187. Formiranje

1. *Predsednik Republike imenuje premijera nakon konsultacije sa strankama koje imaju mesta u Skupštini Republike i u svetlu izbornih rezultata.*
2. *Predsednik Republike imenuje preostale članove Vlade na predlog Premijera.*

Slovenija

38. Ustav Republike Slovenije, u članu 111. predviđa:

Član 111. Izbor Predsednika Vlade

Predsednik Republike, nakon konsultacije sa šefovima poslaničkih grupa predstavlja Narodnoj Skupštini kandidata za Predsednika Vlade.

Predsednik Vlade bira Narodna Skupština većinom glasova svih poslanika, osim ako ovaj Ustav ne predviđa drugačije. Glasanje je tajno.

Ukoliko takav kandidat ne dobije potrebnu većinu glasova, Predsednik Republike nakon ponovljenih konsultacija, može da predloži u roku od četrnaest dana novog kandidata, ili ponovno istog kandidata, takođe kandidati mogu biti predloženi od strane parlamentarnih grupa ili od najmanje deset poslanika. Ukoliko u tom periodu su predloženi nekoliko kandidata, za svakoga glasaju odvojeno, počevši od kandidata predloženog od strane Predsednika Republike, a ako ovaj kandidat ne bude izabran, onda glasaju za druge kandidate po redosledu kojim su predloženi.

Ukoliko nijedan kandidat ne bude izabran, Predsednik Republike raspušta Narodnu Skupštinu i poziva nove izbore, osim ako u roku od cetrdeset osam sati Narodna Skupština odlučuje većinom glasova prisutnih poslanika da održe nove izbore za Predsednika Vlade, gde većina glasova prisutnih poslanika je dovoljna za kandidata. U slučaju takvih novih izbora, se glasa o kandidatima individualno po redosledu broja glasova dobijenih u prethodnom glasanju, a zatim na novim kandidatima predloženih pre novog glasanja, pri čemu svaki kandidat predložen od strane Predsednika Republike ima prednost.

Ukoliko u takvim izborima nijedan kandidat ne dobije potreban broj glasova, Predsednik Republike raspušta Narodnu Skupštinu i poziva nove izbore.

Istorijat izbora na Kosovo

39. Dana 17. novembra 2001. god., Kosovo je održalo prve opšte parlamentarne izbore u skladu sa odredbama Ustavnog okvira. Stranka LDK (Lidhja Demokratike e Kosovës) je dobila 46,2 % glasova, dobijajući 47 mesta u Skupštini. Druga stranka po veličini bila je PDK (Partia Demokratike e Kosovës) koja je dobila 25.5 % glasova, dobijajući 26 mesta u Skupštini. Zatim je sledila stranka Koalicija Povratak koja je dobila 10.9 %, dobijajući 22 mesta u Skupštini i stranka AAK (Aleanca për ardhmërinë e Kosovës) koja je dobila 7.8 % glasova, dobijajući 8 mesta u Skupštini.
40. Stranka LDK nije uspela da dobije dovoljnu podršku da vlada sama. Nakon tog neuspeha LDK se povukla iz zahteva za položaj premijera i dogovorila se da se g. Bajram Rexhepi imenuje za premijera, kandidat iz druge najveće stranke, odnosno PDK. U skladu sa Ustavnim Okvirom, član 9.2.4 (b), predsednik Kosova predložio je Skupštini g. Bajram Rexhepi za premijera, koji je dobio podršku od strane Skupštine, u skladu sa članom 9.1.26 (d).

41. Dana 23. oktobra 2004. god., Kosovo je održala svoje druge opšte parlamentarne izbore shodno odredaba Ustavnog okvira. Na osnovu dobijenih informacija od CIK-a, Sud primećuje da stranka LDK je dobila 45.42 % glasova, dobijajući 47 mesta u Skupštini, PDK je dobila 28.85 % glasova, dobijajući 30 mesta u Skupštini, AAK dobila je 8.39 %, dobijajući 9 mesta i ORA dobila 6.2 % glasova, dobijajući 7 mesta u Skupštini.
42. Stranka LDK nije uspela da dobije dovoljnu podršku da vlada sama. Nakon tog neuspeha LDK se povukla iz zahteva za položaj premijera i dogovorila se da se g. Ramush Haradinaj imenuje za premijera kandidat iz treće stranke po veličini, odnosno AAK. U skladu sa Ustavnim Okvirom, član 9.2.4 (b), predsednik Kosova predložio je Skupštini g. Ramush Haradinaj za premijera, koji je dobio podršku od strane Skupštine, u skladu sa članom 9.1.26 (d).
43. Dana 17. novembra 2007. god., Kosovo je održala treće opšte parlamentarne izbore u skladu sa odredbama Ustavnog okvira. Na osnovu informacija dobijenih od CIK-a, Sud primećuje da je stranka PDK dobila je 37 mesta u Skupštini dok je LDK dobila 25 mesta u Skupštini.
44. Nakon izbora 2007. godine, predsednik Kosova predložio je Skupštini g. Hashim Thaçi za premijera, koji je dobio podršku od strane Skupštine, u skladu sa članom 9.1.26 (d) Ustavnog Okvira.
45. Dana 12 decembra 2010. god., Kosovo je održala opšte parlamentarne izbore shodno sadašnjem Ustavu, gde je PDK dobila 32.11 % glasova, dobijajući 34 mesta u Skupštini, LDK je dobila 24.69 % glasova, dobijajući 27 mesta u Skupštini i Vetëvendosje dobila je 12.69 % glasova, dobijajući 14 mesta u Skupštini.
46. Nakon izbora 2010 godine, vršilac dužnosti predsednika Republike Kosova je, 22. februara 2011. god., predložio g. Hashim Thaçi kao kandidata za premijera, koji je dobio podršku Skupštine.

Meritum zahteva

Argumenti koje je podnela podnosilac zahteva

47. Sud primećuje da je podnosilac zahteva podneo sledeće argumente:

„Član 84 Ustava nabroja ustavne nadležnosti predsednika. Kao što je evidentno, većina ovih nadležnosti odnose se na ovlašćenja o imenovanju šefova različitih javnih institucija, uključujući ali ne ograničavajući se na pravosuđe, snaga bezbednosti i diplomatskim misijama. Zajednički imenitelj ovih nadležnosti predsednika je činjenica da -dok je uloga predsednika u tom pogledu od konačne prirode -stvarni čin imenovanja je prilično formalna. To je zbog činjenice da je predsednikovom aktu prethodi sveobuhvatni proces imenovanja provere i overe od strane drugih ustavno nadležnih institucija, kao od Sudskog Saveta, Tužilačkog Saveta ili Vlade.

U svetlu gore navedenog i pre postavljanja konkretnih pitanja u vezi kompatibilnosti člana 84. stav 14, člana 95 Ustava, Ustavnom sudu se traži da razjasni prirodu nadležnosti predsednika da imenuje i / ili da mandat javnih funkcionerima da obavljaju svoje ustavom propisane nadležnosti na osnovu našeg ustavnog poretka u celini i posebno imenovanje kandidata za premijera posle izbora? Naime, jeli u nadležnosti predsednika u tom pogledu formalno u tome što potvrđuje da je proces koji prethodi čin imenovanja izvršena u skladu sa Ustavom ili suštinski u tome da predsednik može vršiti (punu) diskreciju prilikom ostvarivanja navedenih nadležnosti?

Što se tiče pitanje nespojivosti, koje je zaista opravdano podnošenje ovog zahteva, treba napomenuti da član 84, stav 14, Ustava predviđa da predsednik "imenuje kandidata za premijera za uspostavljanje Vlade nakon predloga političke partije ili koalicije koja čini većinu u Skupštini. "[Naglasak dodat). S druge strane, član 95, stav I, Ustava navodi da "[nakon) izbora, Predsednik Republike Kosovo predlaže Skupštini kandidata za predsednika Vlade, u konsultaciji sa političkom strankom ili koalicijom koja je osvojila većinu u Skupštini neophodnu za formiranje Vlade. "Sukob između ove dve ustavnim odredbe je trostruka. Dok tekst u članu 84. stav 14. Ustava je stranka ili koalicija "drži većinu u Skupštini", tekst u članu 95. stav I. Ustava je stranka ili koalicija koja "je osvojio većinu u Skupštini neophodnu za formiranje Vlade." Nekompatibilnost između ove dve ustavne odredbe je pogoršano činjenicom da, dok tekst u članu 84. stav I. Ustava je u sadašnjem vremenu, tekst iz člana 95 stav I, Ustava je u prošlom vremenu. Konačno, dok tekst u skladu sa članom 84. stav 14., sadrži nikakvu kvalifikaciju, tekst u članu 95, stav I, je kvalifikovan sa frazom "neophodnog za formiranje Vlade."

Razmatranja od strane Suda

48. Sud primećuje da je podnosilac zahtevala ocenu saglasnosti člana 84.14 [Nadležnosti Predsednika] sa članom 95. [Izbor vlade] Ustava i postavljala gorenabrajana pitanja.
49. Demokracija „*vox populi*“ (glas naroda), zahteva izbor onih koji će predstavljati glas naroda u zakonodavnom telu države. U parlamentarnoj demokratiji, ovo je vrhovni upravni entitet poveren sa različitim nadležnostima, istovremeno podređen načelu podele vlasti i kontrole balansa među njima. Jedna od glavnih zadataka parlamenta je da odluči glasanjem koga da ovlašćuje izvršnim funkcijama. Vlada proizilazi iz dominirajuće političke snage u skupštini i ima korene u političkom snagu koja pobeđuje na izborima. Ovo može biti apsolutna ili relativna pobjeda.
50. Kao što je gore navedeno svaka država ima svoje zakonske odredbe, propisane ustavom, zakonima i druge pravne instrumente koji se odnose na ova pitanja.
51. Sud primećuje da kada ustavne odredbe nisu jasne jedna od mogućnosti za tumačenje je da se vratimo na *Travaux Preparatoires* kako bi bolje razumeli kako i zašto su autori formulisali tekst ovih ustavnih odredbi kao što stoji.

Međutim, s odnosom na Ustav, Sud je već zatražio od Skupštine u slučaju KO98/11, od 20. septembra 2011. god., da obezbedi *Travaux Preparatoires* Ustava. Sud nije primio nikakav odgovor.

52. U konkretnom slučaju, Sud je ponovo zatražio od Generalnog sekretara Skupštine da dostavi *Travaux Preparatoires* Ustava u vezi sa članom 84.14 i članom 95. Ustava. Dana 20. juna 2014. god, Generalni sekretar Skupštine odgovorio je Sudu da nemaju *Travaux Preparatoires* Ustava.

53. Prema tome, u nedostatku *Travaux Preparatoires* Ustava, Sud treba da sam tumači, u skladu sa članom 112. Ustava, na koji način i pod kojim postupkom je predsednik Republike ovlašćen, pod gore navedenim članovima Ustava, da imenuje kandidata za premijera.

54. Član 84.14 [Nadležnosti Predsednika] Ustava predviđa sledeće:

“Predsednik Republike Kosovo: određuje mandatara za formiranje Vlade, nakon predloga političke partije ili koalicije koja učini većinu u Skupštini;“

55. Član 95. [Izbor Vlade] Ustava predviđa:

1. Predsednik Republike Kosovo, nakon izbora i konsultacija sa političkim partijama ili koalicijama koje su dobile neophodnu većinu glasova za formiranje Vlade u Skupštini, predlaže Skupštini kandidata za premijera.

2. Kandidat za premijera, u roku od petnaest (15) dana od imenovanja predstavlja Vladu pred Skupštinom Kosova i zahteva glasanje Skupštine o izboru Vlade.

3. Vlada se smatra izabranom ako je za njen izbor glasala većina od ukupnog broja poslanika Skupštine Kosova.

4. Ukoliko sastav predložene Vlade ne dobije neophodnu većinu, Predsednik Republike Kosovo, u roku od deset (10) dana imenuje nekog kandidata, na osnovu iste procedure. Ukoliko se Vlada ne izabere ni drugi put, onda predsednik Kosova raspisuje izbore, koji se trebaju održati u roku od četrdeset (40) dana od dana objavljivanja istih.

5. Ukoliko premijer da ostavku ili iz nekih drugih razloga njegovo/njeno mesto ostaje slobodno, Predsednik Republike Kosovo, u konsultaciji sa političkom partijom ili koalicijom koja je dobila većinu u Skupštini, imenuje novog kandidata, za formiranje Vlade.

6. Članovi Vlade, nakon izbora, polažu zakletvu pred Skupštinom. Tekst zakletve će se regulisati zakonom.

56. Sud naglašava da je njegova glavna nadležnost propisana u članu 112. Ustava, koji određuje:

“1. Ustavni sud je konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom.

2. Ustavni sud je potpuno nezavistan u obavljanju svojih dužnosti.”

57. Sud primećuje da je podnosilac u zahtevu pokrenula detaljna pitanja koja proističu iz potrebe, prema njoj, za ocenu ustavnosti kompatibilnosti člana 84.14 i člana 95. Ustava. Članovi se odnose na nadležnosti predsednika Republike i postupku koji treba slediti za formiranje Vlade nakon opštih izbora. Sud smatra da je zadovoljujuće tumačenje člana 84.14. u vezi sa članom 95. Ustava.
58. U okviru svojih ovlašćenja iz člana 112. Ustava, Sud daće potrebno tumačenje. Na taj način, Sud će slediti duh i slovo Ustava i načela demokratije i demokratskog upravljanja.

Funkcija i uloga predsednika Republike

59. Sud primećuje da član 83. Ustava odnosi se na status predsednika Republike i to kao sledeće: *„Predsednik predstavlja vrhovnu vlast države i jedinstvo građana Republike Kosovo.“*
60. Štaviše, u skladu sa članom 4.3. Ustava: *“[...] Predsednik Republike Kosovo je legitimni predstavnik unutar i van zemlje, koji garantuje demokratsko funkcionisanje institucija Republike Kosovo, u saglasnosti sa ovim Ustavom.“*
61. Sud podseća da je mandat predsednika Republike nepovrediv kako bi se obezbedilo poštovanje načela podele vlasti i očuvanja sigurnosti u pravnom i ustavnom poretku (vidi slučaj KO29/12 i KO48/12 Predloženi ustavni amandmani koje je podneo Predsednik Skupštine Republike Kosovo 23. marta 2012. godine i 4. maja 2012. godine, Presuda od 20. jula 2012. god.)
62. Sud smatra da neke od nadležnosti predsednika Republike veoma jasno dodirnu politički život zemlje, kao ona koja su navedena u tekstu članova Ustava koji su predmetna stvar ovog podneska.
63. Imajući na umu značajne nadležnosti poverene predsedniku Republike Ustavom, Sud smatra da je razumno za javnost da pretpostavi da će njihov predsednik koji „predstavlja jedinstvo naroda“ a ne delimične interese ili političke interese, predstavljati sve njih. Svaki građanin Republike ima pravo da bude siguran u nepristrasnost, integritet i nezavisnost njihovog predsednika. Ovo je naročito tako kada predsednik Republike vrši političku vlast kao što je slučaj biranja između kandidata, iz mogućih koalicija, koji se takmiče za premijera (vidi slučaj KI47/10, Podnosilac: Naim Rrustemi i 31 drugih poslanike Skupštine Republike Kosovo, Presuda 28. septembra 2010).
64. Predmet ovog zahteva zapravo odnosi se na ovlašćenja predsednika Republike, kako Šef države i predstavnik jedinstva naroda Republike Kosovo, imenuje kandidata za formiranje Vlade u skladu sa postupkom koji treba slediti za uspostavljanje vlasti nakon opštih izbora.

65. Pošto su članovi 84.14. i 95. Ustava blisko povezani Sud će ih protumačiti zajedno.

Tumačenje člana 84.14 Ustava

66. Tekst člana 84.14 Ustava ovlašćuje predsednika Republike da učestvuje u formiranje nove Vlade. Član nabroja niz elemenata:

- a. Predsednik određuje mandatara za premijera;
- b. Nakon predloga političke partije ili koalicije;
- c. Koja čini većinu u Skupštini.

67. Što se tiče tačke (a), *predsednik određuje kandidata za premijera*, Sud smatra da je tekst člana veoma jasan i nedvosmislen: mandatara za premijera se imenuje do strane predsednika Republike odlukom u kojoj je osoba za imenovanje eksplicitno navedena. U tom aspektu, Sud podseća da Vršilac Dužnosti Predsednika Republike Kosovo je, 18. februara 2011. god., na osnovu članova 84.14, 90. i 95. stav 1. Ustava i Odluke br. 231-2011 Centralne Izborne Komisije, od 7. februara 2011. god., nominirao “[...] kandidata, g. Hashim Thaçi, kandidat za premijera za formiranje Vlade Republike Kosovo.”

68. Što se tiče tačke (b), *nakon predloga političke partije ili koalicije*, Sud je mišljenja da predlog za imenovanje treba da proizilazi iz političke stranke ili koalicije koja će dostaviti predsedniku Republike ime osobe za kandidata za premijera. Korišćeni tekst jasno ukazuje da ime kandidata treba predložiti politička stranka ili koalicija, registrovana kako bi učestvovala u opštim izborima. Kao rezultat, nije u ndaležnost predsednika Republike da on/ona sama predlaže takvog kandidata.

69. Pojam “politička partija” pomenut u članu 84.14 je definisan pod članom 3. [Definitions] i na koji se odnosi član 17. Zakona br. 03/L-073 od 5. juna 2008. god. predviđa sledeće:

“Član 3 [Definicije]

U svrhu ovog Zakona,

[...]

“Politička partija“ se odnosi na organizaciju lica koja su se dobrovoljno udružila na osnovu zajedničkih ideja, interesa ili stavova, u svrhu uticaja na izbor svojih kandidata ili kao što je i definisano zakonom na snazi;

[...].

Član 17 [Političke partije]

17.1 Politička partija može biti sertifikovana za učešće na izborima, pod uslovom da registracija iste na osnovu Uredbe UNMIK-a br.2004/11 nije suspendovana.

17.2 Kancelarija je dužna da obavesti CIK o statusu registracije svake Političke partije podnosioca žalbe o krajnjem ishodu procedure certifikacije.

70. U svetlu tih odredaba, Sud je mišljenja da politička stranka navedena u članu 84.14 mora biti politički subjekat registrovan od strane CIK-a i mora proći prag određen od strane CIK nakon izbora.
71. Štaviše, pojam "koalicija" korišćen u članu 84.14, pomenut u članu 3. [Definicije] i na koji se odnosi član 18 [Koalicije] Zakona o opštim izborima, predviđa sledeće:

"Član 3 [Definicije]

U svrhu ovog Zakona,

[...]

"Koalicija" se odnosi na koaliciju dva ili više politička subjekta;

[...].

"Član 18 [Koalicije]

18.1 Koalicija može biti certifikovana za učešće na izborima pod jednim imenom, pod uslovom da se sastoji od političkih partija koje su certifikovane u saglasnosti sa članom 15.4..

18.2 CIK se prema Koaliciji odnosi kao prema pojedinačnom političkom subjektu od dana certifikacije Koalicije, sve do potvrđivanja rezultata izbora. Politička partija se ne može povući iz Koalicije, onda kada je ista certifikovana, dok god se ne potvrde rezultati izbora.

18.3 Nako raspada Koalicije, svaka registrovana politička partija koja je bila član koalicije je jednako odgovorna za podmirivanje obaveza koalicije, u skladu sa sporazumom o koaliciji, uključujući i kazne izrečene od strane CIK ili IKMŽ.

18.4 Politička partija koja je član koalicije ne može učestvovati kao član neke druge koalicije ili kao zasebna politička partija, na istim izborima [...]."

72. U svetlu gorenavedenih odredaba, Sud smatra da pojam "koalicija" u članu 84.14 Ustava odnosi se na prihvaćene političke subjekte koji su certifikovani od strane CIK-a kao "koalicija da se takmiči u relevantnim izborima pod jednim imenom" i prošla prag određen od CIK-a nakon izbora. Stoga, koalicije koje nisu certifikovane od CIK-a nemaju pravo da, prema članu 84.14., predlažu kandidata za premijera.
73. Što se tiče tačke (c), koja čini većinu u Skupštini, Sud primećuje da kako bi se omogućilo biračima da glasaju, politička stranka ili koalicija koja, u skladu sa gorenavedenim zakonom, je bila registrovana kao izborni subjekat, ima svoje

ime na glasački listić, učestvovala u izborima i prešla prag, ima pravo da, prema članu 84.14 Ustava, predlaže osobu za kandidata za premijera.

74. U tom aspektu, u daljem tekstu, korišćenje pojmova “politička stranka ili koalicija” kada su pomenuti u vezi sa članom 84.14 i članom 95. stavovi 1. i 4. Ustava, podrazumeva političku partiju ili koaliciju koja je registrovana shodno Zakonu o opštim izborima, učestvuje kao izborni subjekat, uključena je u glasačkim listićima, pređe prag i dobija mesta u Skupštini.
75. Ta politička stranka ili koalicija treba da čini većinu u Skupštini. Prema Sudskom tumačenju, “većina” ima isti značaj kao što i u ustavnu jurisprudencu i praksu i treba da bude u saglasnosti sa ustavnim načelima demokratskog društva. Većina može biti apsolutna, više od polovine svih mesta u Skupštini, ili relativna, to jest više mesta nego druge političke partije ili koalicije koje su bile registrovane u skladu sa Zakonom o Opštim izborima.
76. Sud naglašava da je 12. decembra 2010. god. Republika Kosovo održala opšte parlamentarne izbore prema sadašnjem Ustavu. Na osnovu sertifikovanih izbornih rezultata PDK nije imala apsolutnu većinu mesta u Skupštini.
77. Sud primećuje da je Vršilac dužnosti predsednika Republike, u skladu sa ustavnim odredbama i izbornim rezultatima, imenovao g. Hashim Thaçi kao kandidata za premijera iz PDK, stranka koja je dobila relativnu većinu, to jest, više mesta u Skupštini u upoređenju sa drugim političkim partijama koje su bile registrovane shodno Zakonu o opštim izborima, učestvovala u izborima i prešle prag.
78. Štaviše, Sud primećuje da je vršilac dužnosti predsednika Republike u svojoj odluci za određivanje kandidata za premijera naveo:

“II. Poziva se nominirani kandidat za mandatara, g. Hashim Thaçi, da u najkraćem vremenskom roku, vrši potrebne konsultacije sa političkim strankama za formiranje koalicije za novu Vladu i da predstavlja taj predlog pred Skupštinom Republike Kosovo.”

79. Kao rezultat, 22. februara 2011. god., na vanrednu plenarnu sednicu g. Hashim Thaçi je podržan kao premijer nove Vlade sa 65 glasova za, 1 uzdržanog i 0 protiv.
80. Uslov da “čini većinu u Skupštini” iz člana 84.14 Ustava treba čitati u vezi sa odredbama iz člana 95. stav 1. Ustava, to jest politička partija ili koalicija koja je dobila većinu mesta u Skupštini, to jest najveći broj mesta.
81. Sud primećuje da se član 95. stav 1. bavi procedurom prema kojoj predsednik Republike predlaže Skupštini “[...] kandidata za Premijera, nakon [izbora i] konsultacija sa političkim partijama ili koalicijama koje su dobile neophodnu većinu za formiranje Vlade u Skupštini.” Dakle, u ovom članu može da se izdvajaju nekoliko elemenata:

(a) Predsednik predlaže Skupštini kandidata za Premijera;

- (b) u konsultaciji sa političkom partijom ili koalicijom;
- (c) koja je dobila većinu u Skupštini;
- (d) neophodnu za formiranje Vlade.

82. Ovi elementi su kumulativni i preduslov da bi predsednik Republike izvršio neophodne konsultacije sa strankom ili koalicijom koja je dobila većinu mesta u Skupštini.
83. Što se tiče tačke (a), *predsednik predlaže Skupštini kandidata za premijera*, Sud se poziva na prethodno formiranje Vlade u 2011. godini, pri čemu je odlukom od 18. februara 2011. vršilac dužnosti predsednika Republike, g. Jakup Krasniqi, odredio g. Hashim Thaçi kao kandidata za premijer za formiranje Vlade u Skupštini na osnovu sertifikovanih izbornih rezultata koje su dostavljene 8. februara 2011. vršiocu dužnosti predsednika Republike od strane CIK-a i predložio ga Skupštini kao takvom.
84. Što se tiče tačke (b), *u konsultaciji sa političkom partijom ili koalicijom*, i (c) *koja je dobila većinu u Skupštini*, kombinovano, Sud primećuje da je gorenavedenom odlukom vršioca dužnosti predsednika Republike nominirani kandidat takođe pozvan da vrši neophodne konsultacije sa političkim strankama za novu Vladu, jer njegova stranka nije imala apsolutnu većinu u Skupštini. U vezi s tim, Sud naglašava da sam predsednik može da se konsultuje samo sa političkom strankom ili koalicijom koja je dobila većinu u Skupštini, bilo to apsolutna ili relativna većina.
85. Što se tiče tačke (d), *neophodnu za formiranje Vlade*, Sud smatra da izraz "neophodnu za formiranje Vlade" znači da takva politička stranka ili koalicija koja se konsultuje je ta koja ima dovoljno mesta u Skupštini da čini većinu. Dakle, da li će politička stranka ili koalicija imati neophodne glasove za formiranje Vlade, biće utvrđeno glasanjem u Skupštini.
86. Dakle, predsednik Republike ne može da predviđa da li će politička stranka ili koalicija koju on/ona treba da konsultuje za nominiranje kandidata za premijera dobiti dovoljnu većinu glasova u Skupštini za formiranje Vlade koju je predložio kandidat za premijera. Stoga, izraz "neophodnu ... za formiranje Vlade" ima isto značenje kao i u članu 84.14 Ustava u smislu da politička stranka ili koalicija može biti samo ta partija ili koalicija koja je dobila najveći broj glasova na izborima, odnosno većinu mesta u Skupštini. Očigledno, ta partija ili koalicija je dobila najveću podršku od glasača za vladanje zemljom.
87. Međutim, Sud primećuje da nije isključeno da će navedena partija ili koalicija odbiti da prihvati mandat.
88. Demokratska pravila i načela, kao i politička korektnost, predvidljivost and transparentnost zahtevaju da se političkoj stranci ili koaliciji koja je dobila najveći broj mesta kao rezultat izbora da mogućnost da predlaže kandidata za premijera za formiranje Vlade. Predsednik Republike nema diskreciju da odobri ili ne odobri nominiranje kandidata za premijera od stranke ili koalicije, ali treba da osigura imenovanje istog/iste.

Tumačenje člana 95. stav 4. Ustava

89. Što se tiče tumačenja člana 95. stav 4., Sud primećuje da ova odredba precizira proceduru po kojoj predsednik Republike imenuje drugog kandidata za premijera, na osnovu iste procedure, ako predloženi sastav Vlade ne dobija neophodne glasove. Ovaj član nabraja dva elementa:
- (a) predsednik imenuje drugog kandidata;
 - (b) na osnovu iste procedure.
90. Ovaj član ne priča o tome koja stranka ili koalicija predlaže novog kandidata za premijera. Po mišljenju Suda, na diskreciji predsednika Republike je da nakon konsultacija sa strankama ili koalicijama, odluči koja će partija ili koalicija dobiti mandat da predlaže drugog kandidata za premijera.
91. Nije isključeno da predsednik Republike može odlučivati da istoj stranki ili koaliciji daje drugu mogućnost da predlaže drugi kandidat koji može da bude uspešan u formiranju nove Vlade, tako što će dobiti neophodno većinu glasova u Skupštini.
92. Sud smatra da predsednik Republike treba da proceni koja je najveća verovatnoća da će politička stranka ili koalicija predlagati kandidata za premijera koji bi dobio neophodne glasove u Skupštini za formiranje nove Vlade.
93. Sud naglašava da član 95. stav 4. Ustava predviđa i drugi kandidat za premijera, ali ostavlja otvoreno pitanje koja će partija ili koalicija dobiti mandat da predlaže kandidata za premijera.
94. Pošto, prema Ustavu, predsednik Republike predstavlja državu i jedinstvo naroda, predsednikova je odgovornost da sačuva stabilnost zemlje i da nađe preovladavajuće kriterijume za formiranje nove Vlade kako bi se izbegli izbori.
95. Prema tome, Sud zaključuje da su ustavne odredbe dovoljno jasne i međusobno kompatibilne da vode do formiranja nove Vlade shodno volji birača.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, shodno članovima 84. 9 i 112. Ustava i pravilu 56.1 Poslovnika o radu, dana 30. juna 2014. god.,

ODLUČUJE

- I. Jednoglasno, DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. Većinom glasova, DA UTVRDI da:
 - a. Članovi 84.14 i 95. Ustava su kompatibilni;

- b. Korišćenje pojmova "politička partija ili koalicija" kada su pomenuti u vezi sa članom 84.14 i članom 95. stavovi 1. i 4. Ustava, podrazumeva političku partiju ili koaliciju koja je registrovana shodno Zakonu o Opštim Izborima, učestvuje kao izborni subjekat, uključena je u glasačkim listićima, pređe prag i sledstveno dobija mesta u Skupštini.
 - c. Partija ili koalicija koja je dobila većinu u Skupštini kao što je propisano članom 95. stav 1. Ustava, podrazumeva partiju ili koaliciju koja ima najviše mesta u Skupštini, bilo to apsolutna ili relativna;
 - d. Predsednik Republike prema članu 95. stav 1. Ustava predlaže Skupštini kandidata za premijera, nominiranog od političke partije ili koalicije koja ima najviše mesta u Skupštini;
 - e. Predsednik Republike nema diskreciju da odbije određivanje predloženog kandidata za premijera;
 - f. U slučaju da predloženi kandidat za premijera ne dobija neophodne glasove, predsednik Republike, na njenu/njegovu diskreciju, u skladu sa članom 95. stav 4. Ustava, određuje drugog kandidata za premijera nakon konsultacija sa partijama ili koalicijama (registrovanih shodno Zakonu o opštim izborima) koje su ispunile gorenavedene uslove, to jest partija ili koalicija koja je registrovana kao izborni subjekat shodno Zakonu o Opštim Izborima, ima svoje ime u glasačkim listićima, učestvovala u izborima i prešla prag;
 - g. Nije isključeno da, shodno članu 95. stav 1. Ustava, predsednik Republike odlučuje da da prvoj partiji ili koaliciji mogućnost da predlaže drugog kandidata za premijera;
- III. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i da je objavi u Službenom listu, u saglasnosti sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Snezhana Botusharova

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani